

СПОСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ТА ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЙОГО РЕЗУЛЬТАТИ

Зважаючи на синхронність інновацій та інвестицій, можна зробити висновок, що для оцінки ефективності інноваційних проектів є достатнім використання показників ефективності інвестицій. Але необхідно зауважити, що на відміну від інвестиційного проекту, для інноваційного проекту є важливим не тільки фінансові результати, але і його новизна, що задовольняє попит споживачів та виробників.

В роботі [1] Петровича Й.М. та Мороз Л.І. для оцінки ефективності інновацій рекомендовано використання наступних показників:

1) народногосподарської (інтегральної) ефективності, які враховують кінцеві результати інновацій загалом по народному господарству, тобто інтегральний ефект у розробників, виробників, споживачів і бюджету;

2) виробничої (або оперативної), фінансової і інвестиційної ефективності, які враховують кінцеві результати реалізації інновацій у кожного з учасників інноваційного процесу;

3) бюджетної ефективності, які враховують фінансові наслідки інновацій для регіонального і місцевих бюджетів.

Г.В. Савицька [2] систему показників оцінювання ефективності інновацій поділяє на три групи:

1) показники, що характеризують виробничий ефект від застосування інновацій: приріст обсягу виробництва, приріст доданої вартості, економія матеріальних ресурсів, економія витрат від зниження собівартості продукції, скорочення робочого часу на виробництво продукції, зростання середньогодинного виробітку працівника, зниження матеріаломісткості продукції, зниження витратомісткості продукції;

2) показники, що характеризують фінансову ефективність нововведень: приріст маржі покриття, приріст чистого доходу, приріст прибутку до виплати процентів і податків, приріст чистого прибутку після виплати процентів і податків, приріст маржинальної рентабельності, приріст рентабельності витрат, приріст рентабельності обігу, приріст чистої норми прибутковості продукції, приріст рентабельності сукупного капіталу, приріст рентабельності власного капіталу;

3) показники інвестиційної ефективності інновацій: чистий приведений дохід (NPV), внутрішня ставка дохідності (IRR), індекс прибутковості (PI), період окупності (PP).

На даний момент часу економічна теорія та практика не визначили абсолютного еталону оцінки економічної ефективності. Тому при економічному оцінюванні використовуються відносні, порівнювальні критерії.

Вибір ефективного варіанту інвестицій проводиться в порівнянні з альтернативними можливостями використання одних і тих самих ресурсів, а саме – альтернативних затрат.

Альтернативні затрати (неявні, упущена вигода, недоотриманий прибуток) – це сама по собі досить складна для розуміння категорія, що приймає в динамічних системах абстрактний вигляд та оцінюється за допомогою ставки дисконту E [3].

Досліджуючи врахування фактора часу шляхом дисконтування грошових потоків проекту Козик В.В. та Федоровський В.А. зазначають [4], що при визначенні ставки дисконту необхідно враховувати податкову систему країни, де реалізується проект стосовно податку з прибутку та податків, що стягуються при вивезенні іноземним інвестором прибутку за кордон.

Наявність значної кількості чинників, що впливають на результати економічного оцінювання ІЕП машинобудівних підприємств вимагає проведення їх класифікації. Запропоновану нами таку класифікацію подано у табл. 1.

Групування чинників, які впливають на результати економічного оцінювання інноваційної енергозберігаючої продукції (ІЕП) машинобудівних підприємств

Класифікаційні ознаки	Групи чинників	Приклади чинників
1. За суб'єктом оцінювання	1.1. Чинники, що характеризують виробника ІЕП	Собівартість та капіталомісткість ІЕП
	1.2. Чинники, що характеризують споживача ІЕП	Ціна виробника ІЕП, експлуатаційні витрати споживача ІЕП
	1.3. Чинники, що характеризують покупця продукції споживачів ІЕП	Ціна на продукцію та експлуатаційні витрати покупця продукції споживачів ІЕП
2. За видом ІЕП	2.1. Чинники, що характеризують умови експлуатації робочих машин та обладнання (ІЕП виробничого призначення)	Питомі енерговитрати на виробництво одиниці продукції у споживача ІЕП
	2.2. Чинники, що характеризують умови експлуатації силових машин та обладнання (ІЕП енергогенеруючого призначення)	Собівартість виробництва одиниці енергоресурсів з використанням даного виду ІЕП
3. За відношенням до результатів оцінювання	3.1. Зовнішні чинники	Ціни на виробничі ресурси та кінцеву продукцію, ставка дисконту
	3.2. Внутрішні чинники	Норми витрат виробничих ресурсів
4. За ступенем прогнозованості	4.1. Чинники з високим рівнем прогнозованості	Обсяги інвестиційних та виробничих ресурсів, норми їх витрачання
	4.2. Чинники з середнім рівнем прогнозованості	Собівартість виробництва продукції, ставка дисконту
	4.2. Чинники з низьким рівнем прогнозованості	Ціна реалізації продукції споживачів ІЕП
5. За рівнем узагальненості показників, що характеризують чинники впливу	5.1. Чинники, що характеризуються первинними показниками інноваційного проекту	Норми витрат та ціни на ресурси, ціни на продукцію, ставка дисконту, розмір потрібних інвестицій
	5.2. Чинники, що характеризуються вторинними показниками інноваційного проекту	Величина прибутку та чистого грошового потоку за роками експлуатації проекту, тривалість його здійснення
	5.3. Чинники, що характеризуються узагальненими показниками економічної оцінки інноваційного проекту	Термін окупності проекту, величина чистої теперішньої вартості проекту, рівень внутрішньої норми доходності та індексу доходності проекту

Застосування наведеної у табл. 1 класифікаційної схеми у практиці оцінювання ІЕП підприємств машинобудування дозволить зробити процедуру такого оцінювання більш точною за рахунок як повнішого урахування чинників впливу, так і кращого розуміння місця кожного з них у загальній моделі економічного оцінювання інноваційної продукції машинобудування.

1. Петрович Й.М. Оцінка інноваційної діяльності підприємств у ринкових умовах господарювання / Й.М. Петрович, Л.І. Мороз // Проблеми економіки та управління. Вісн. НУ «Львівська політехніка». – 2005. № 533. – С.3-11. 2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: [навч. посіб.] / Г.В. Савицька. – [3-тє вид., випр. і доп.]. – К.: Знання, 2007. – 648 с. 3. Зарицька О.Л. Зв'язок методів ціноутворення на інноваційну машинобудівну продукцію та способів оцінювання ефективності інноваційних проектів / О.Л. Зарицька, О.Я. Колещук // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 1. – С. 11-16. 4. Козик В.В. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / В.В. Козик, В.А. Федоровський // Фінанси України. – 04. 2001. – С. 59-70.